

פסחים סז

משה שווערד

1. ספר החינוך - מצוה שסב

משרשי המצוה, לפי שענין הטומאה ידוע לחכמים שיחליש כח הנפש השכלית ויערבב אותה ויפריד בינה ובין השכל עליוני השלם ותהי נפרדת עד אשר תטהר, וכמו שכתוב בענין הטומאה [ויקרא י"א, מ"ג] ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, ודרשו זכרונם לברכה [יומא ל"ט ע"א] ונטמתם בהם, כלומר שמעינות השכל מטמטמים בטומאה. על כן במקום הקדוש והטהור אשר רוח אלקים שם אין ראוי להיות בו האיש המלוכלך בטומאה. והענין הזה יש לדמותו על דרך משל לפלטרין של מלך שמרחיקין ממנו כל איש צרוע ונמאס בגופו או אפילו במלבושיו, וכעין מה שכתוב [אסתר ד', ב'] כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק:

2. בית אוצר [כלל כז]

למה תקנח לא נפסח ראשון ולא נפסח שני כו' וכן דמוע נפרש כן דליבור גרישי מיוחד ולא נפרש כו' יוחן ואל' דלקול ולחומרא לחומרא דרש' וה'ג דרש' לחומרא שאסור להס לעשות הפסח בטומאה דז"א דמבואר בתוס' קידושין (דף ל"ד ע"ב ד"ה וי"ל) ולא אמרי לחומרא דרש' במקום שהסברא מחייבת לדרוש לקולא ע"פ וכן מבואר עוד בכמה דוכתי וא"כ ה"ג ודאי הוא עד הסברא לומר דליבור גרישי מיוחד [וי"ל דליבור נהי דיש להס מעלה ליבור עכ"ז יש לעומת זה חסרון שפנס הטומאה גדול יותר כיון שכל הליבור טמאים וגם י"ל דכיון דהליבור מדרגתם גבוה ממדרגת היחיד לכן חרבה הטומאה שם חסרית עסק ולכן לרין שיהי קדננס קרב בטומאה ולא בטומאה חף טמאית ושנאמר שידחו לפסח שני ג"כ ח"א שא"י זה נתמסע ח"א ח"ש וגו' וד"ק והלכתי בזה כמיועז שם ואכ"מ] ע

3. צל"ח על פסחים דף סח/ב

אלא יש לך שעה וכו' ואיזה זה פסח הבא בטומאה. ולדעתי הדבר תמוה להוכיח מזה שפסח בא בטומאה ולומר שזו היא השעה שאין טמאי מתים משתלחם, והרי יש לנו שעה שאין טמאי מתים משתלחין בשעה שהוגללו הפרוכת, וכדנתיא באמת בהד ברייתא במנחות דף צ"ה ע"א בשעת סילוק מסעות זבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן, וא"כ דלמא קרא דיש לך שעה היינו סילוק מסעות שאין טמאי מתים משתלחם ואפ"ה זבים ומצורעים משתלחם...

4. ספר שער המלך - הלכות ביאת מקדש - פרק ג הלכה ח

ובפשטא דשמעתתא הוקשה אצלי במאי דקאמר יאמר טמא מת ואל יאמר זב ואני אומר וכו', דהא קי"ל [מכות י"ז ע"ב] אין מזהירין מן הדין, ואפילו למ"ד [שם] עונשין מן הדין מודה דאין מזהירין, והיה נראה להוכיח מכאן דדוקא בלאו הוא דאמרינן אין מזהירין, אבל עשה מזהירין... מ"מ לדאתאן עלה נראה דקושיין לא מיתבא בהכי, דאכתי קשה, דנהי דלעשה דוישלחו וכו' איכא למימר שפיר דאתי מק"ו, מיהו אכתי נימא דלהכי כתביה קרא למצורע בהדיא, משום אזהרה דולא יטמאו את מחניהם דכתיב בתר הכי, דמק"ו אין מזהירין, ואולי י"ל דק"ו אינו אלא גילוי מילתא דטמא לנפש דקרא מיירי אף בשאר טמאים כגון זבין ומצורעים, דהנהו נמי טמאין מקרו, ואע"ג דכתיב טמא לנפש, מרבינן להו מתיבת טמא, ודומה לזה כתבו התוס' פרק כל שעה [מ"א ע"א] ד"ה איכא בינייהו וז"ל....

5. שפת אמת מסכת פסחים דף סז עמוד א

בגמ' יאמר טמא מת ואל יאמר זב כו' לכאורה קשה הא אין עונשין מן הדין וא"כ לא יהי מלקות בזב מהאי ק"ו [ואע"ג דר"ש ס"ל דעונשין מה"ד כדאי' בסנהדרין (ע"ד) מ"מ קשה מה דפרכינן לקמן ור"י שפיר אמר ר"ש דילמא ר"י לא אמר כר"ש משום דס"ל דאין עונשין מן הדין] וצ"ל דכיון דנלמד מק"ו ממילא ולא יטמאו דסיפא קאי גם על כל הטמאים והוי כמפורש בקרא:

6. בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף סז עמוד א

כל טמא המשתלח שנכנס לפניו ממחיצה המוגבלת לו על הדרך שכתבנו עובר בלאו שנאמר ולא יטמאו את מחניהם כיצד מצורע שנשתלח חוץ לשלש מחנות אם נכנס אף למחנה ישראל שזהו כלתוך ירושלם לוקה ומ"מ שאר עיירות שבארץ ישראל המוקפות חומה אף הם מצוות בשלוח מצורע אלא שבאלו אם נכנס בהן אינו לוקה שלא נאמר דין זה בהם אלא דרך סמך מדכתיב בדרך ישב זב וזבה ונדה שנכנסו להר הבית לוקין וטמא מת שנכנס בעזרה חייב כרת ומצורע שנכנס להר הבית לוקה שמונים ואי אתה

אומר שלשה אם נכנס לעזרה שהרי חייב הוא כרת ואם התרו בו למלקות לוקה שכל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתן ומה שנאמר במצורע בדד ישב פירושו שאף שאר טמאים לא ישבו עמו:

7. תוספות מסכת פסחים דף סז עמוד ב

מחילות לא נתקדשו - וא"ת הא אמר בפ"ב דזבחים (דף כד.) בעקרה אבן ועמד במקומה מהו כו' ומסיק לעולם פשיטא ליה דכי קדיש דוד רצפה עד ארעית תהומא קדיש וי"ל דכביצד צולין (לקמן דף פו.) מסקינן כי א"ר יוחנן בפתוחות לחול אבל פתוחות לקודש קודש.

8. מהר"י קורקוס על הרמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה י

קשה דאפילו פתוחות לחול למה לא היו קודשים אי עד התהום קודש. ולכן אפשר שסובר רבינו דהאי סוגיא דזבחים פליגא אהיא מיכ"א דר' יוחנן דברי יוחנן קייל ותיכ בניטלו אבני העזרה אינו יכול לשרת ואין קודש אלא רצפה עליה ולפי זה נצטרך לומר שאם רגלו אחת בנושא דמי כמו על גבי כלים.

9. שפת אמת מסכת פסחים דף סז עמוד ב

שם בגמ' דאר"י מחילות לא נתקדשו וב"ק משתלח חוץ לב' מחנות לכאורה ה"ל נראה דר"י קאי אמתני' דתמיד בשומרי עזרה דהרואה קרי יוצא והולך לו במסיבה ההולכת תחת הבירה דמוכח משם דמחילות לא נתקדשו וגם דב"ק אסור להיות בהר הבית ולהכי יוצא דרך מחילה וא"כ א"צ לדחוק כמ"ש רש"י דב' מילי נינהו אכן מלשון הרע"ב שם נראה דהמחילה ה"ל בעזרה ממש וא"כ למאי דאמרינן לקמן (פ"ו) דר"י לא אמר אלא במחילות שבהר הבית ע"כ לא אמר ר"י אהך משנה וכ"נ דעת המפרש בתמיד שם שכ' שהמחילה ה"ל פתוחה לחול והגר"א שם לא הבין טעמו דהא מחילות לא נתקדשו משום שהבין הגר"א דהמסיבה ה"ל בהר הבית ולכאורה לשון יוצא והולך לו משמע הכי אבל באמת המפרש והרע"ב ורש"י כאן לדבר א' נתכוונו שהמסיבה ה"ל פתוחה לעזרה שהרי פתח העזרה ה"ל נעולה בלילה א"כ ע"כ מן העזרה נכנס הב"ק למסיבה וא"כ ר"י מודה דהמסיבה ה"ל קודש רק שהי' מבחוץ פתוח לחול כדברי המפרש שם כנ"ל שוב ראיתי במל"מ (פ"ג מה' ביא"מ) דמפרש ג"כ דר"י אמר אמשנה הנ"ל וכן מפורש בגמ' דתמיד כדברי המל"מ הנ"ל:

10. ספר דבר שמואל

תודיה מחילות ובר אבל פתוחות לקודש קודש. הקשה
בשפת אמת דליתא כן כפי כ"ד לולין, ועד דמיש מחילות דנקט וברי ככל הלכות דיום כן וכיני כחוס' וז"ל דבי ארמי פתוחות לבר הבית אלל פתוחות לעזרה קודש אחיד, ועדי' כחז ניכ במנחת חינוך מלוב שס"ז [א. ג.] חז"ל נראה מדבריכם וכו' דלא קודש [דוד אח המחילות, מיעו] מחמת הפתיחה קודש, ונלמח הדברים צדוים דשם מיידי לענין עזרה קודש דוד אלל חוץ לעזרה לא קודש דוד כלל עד ארעית חכום, ולענין הפתוחות אין פתיחה לקודש מעלה כלל לענין עומאה [ודוקא לענין אכילה קדשים דיום כקודש ולא לענין שילוח עמאים, ולפי' במחילות שחחה העזרה ופתוחות לעזרה הרי הם כקדושת עזרה לכל דבר גם לשילוח עמאים כיון דודו קודש העזרה עד החכום, ומחילות שחחה העזרה ופתוחות לבר הבית הרי המחילות כקדושת בר הבית גם לענין עומאה כיון שאין יחסיבון מחמת פלג המחילות אלל מחמת פתיחתן לבר הבית ולא גרע מלשכות כגוויה צבר הבית ופתוחות לבר הבית, ומכ שאמר ר' יוחנן כאן מחילות לא נתקדשו איירי במחילות בר הבית, ולפי' מחילות בר הבית הפתוחות לעזרה הרי הם כקדושת העזרה רק לענין אכילה קדשים בלבד ולא לשילוח עמאים, ופתוחות לחול הרי הם כחול לכל דבר] אחיד כהוספה דברים.

ובחז"א צמים סי' ה' סק"ג הקשה אמאי חמרינן דעד ארעית
הכומא קודש וברי אמרינן בפסחים (פ"ו.) מחילות לא נתקדשו וכי חימא משום דפתוחות לקודש ולאמרינן בהם דפתוחות לקודש חוכן קודש כאל אמרינן ולא מכני פתוחות לקודש רק לאכילה ק"מ אלל לענין עבודות לא השיבו כעזרה, וי"ל דשאני מחילות דרשות אחריות כאל אלל נעקרה כרינאכ דעיקר העזרה היא ודאי עד ארעית חכומא קודש עכ"ל, ופלא שנגמס ממנו דברי החוס' כאן.